

Bruxelles, 19.4.2017.
COM(2017) 183 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Inicijativa za održiv razvoj plavoga gospodarstva u zapadnom Sredozemlju

{SWD(2017) 130 final}

1. UVOD

Pomorsko gospodarstvo u regiji zapadnog Sredozemlja ima velik potencijal za razvoj u svim povezanim sektorima. Ta regija broji 200 luka i terminala te gotovo 40 % sve robe (prema vrijednosti) prolazi preko Sredozemlja¹.

Regija zapadnog Sredozemlja privlači najveći broj turista u sredozemnom bazenu, a to je djelomično zahvaljujući njezinu umjetničkom i kulturnom bogatstvu. Riječ je o području s izrazitom biološkom raznolikošću, sa 481 zaštićenim morskim područjem, uključujući područja mreže Natura 2000². Ta je regija bogato ribolovno područje koje čini više od 30 % ukupne vrijednosti iskrcaja pri prvoj prodaji u Sredozemlju i osigurava više od 36 000 izravnih radnih mjesta na ribarskim plovilima³.

Unatoč tim velikim prednostima ta je regija suočena s nizom izazova koji povećavaju njezinu opću geopolitičku nestabilnost: dugotrajnom gospodarskom i financijskom krizom s visokom nezaposlenošću mladih u nekoliko zemalja, sve većom urbanizacijom u obalnim područjima, prekomjernim iskorištavanjem ribljih stokova, onečišćenjem mora i naposljetku, ali ne i manje važno, izbjegličkom krizom.

Klimatske promjene uvelike utječu na tu regiju⁴, a porast razine mora velika je prijetnja obalnim ekosustavima i gospodarstvima. Ostali faktori kao što su rast i starenje stanovništva, migracije i produbljivanje globalizacije također će uvećati te pritiske.

Stoga postoji jasna potreba za zajedničkom inicijativom kako bi se EU-u i susjednim zemljama omogućila prekogranična suradnja u cilju:

- povećanja sigurnosti i zaštite;
- promicanja održivog plavog rasta i radnih mjesta te
- očuvanja ekosustava i biološke raznolikosti u zapadnom Sredozemlju.

Kada je riječ o upravljanju pomorstvom, udruživanjem snage zemlje te regije postići će i usklađivanje djelovanja, učinkovitiju uporabu alata i optimalnu uporabu financiranja i financijskih instrumenata, s mogućnošću mobiliziranja više privatnih ulaganja nego što bi to mogle ako djeluju same, među ostalim iskorištavanjem nedavno pokrenute platforme EU-a za ulaganja u susjedstvu⁵.

U skladu s time su 2015. Ministarskom izjavom Unije za Mediteran o Plavom gospodarstvu⁶ zemlje sudionice pozvane istražiti dodanu vrijednost i izvedivost primjerenih pomorskih strategija na podregionalnoj razini i temeljiti daljnji rad na iskustvu stečenom u okviru Dijaloga 5 + 5. U listopadu 2016. ministri vanjskih poslova Alžira, Francuske, Italije, Libije,

¹ <http://msp-platform.eu/sea-basins/west-mediterranean>.

² <http://www.mapamed.org> (April 2016).

³ <http://www.fao.org/3/a-i5496e.pdf> (FAO 2016.).

⁴ <http://www.cmcc.it/publications/regional-assessment-of-climate-change-in-the-mediterranean-climate-impact-assessments>.

⁵ http://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/state-union-2016-european-external-investment-plan_en.

⁶ http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en.pdf

Malte, Mauritanije, Maroka, Portugala, Španjolske i Tunisa pozvali su na daljnji rad na inicijativi za održiv razvoj plavoga gospodarstva, zajedno s Tajništvom Unije za Mediteran⁷.

Ova Inicijativa nastala je na temelju tog zahtjeva te obuhvaća ovu Komunikaciju i prateći okvir za djelovanje. Ta su dva dokumenta izrađena u bliskoj suradnji s predmetnim zemljama i s Tajništvom Unije za Mediteran. U Komunikaciji se navode glavni problemi i nedostaci koje treba riješiti te moguća rješenja. U okviru za djelovanje predstavljeni su predloženi prioriteti i njihova dodana vrijednost te su detaljno iznesene mjere i projekti s kvantitativnim ciljevima i rokovima za praćenje napretka tijekom vremena.

Inicijativa se temelji na dugogodišnjem iskustvu Komisije sa strategijama za morske bazene i makroregionalnim strategijama⁸ (kao što su Atlantska strategija, Strategija EU-a za regiju Baltičkog mora i Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju). Temelji se i na više od dva desetljeća rada u okviru Dijaloga 5 + 5, zahvaljujući kojem su među zemljama sudionicama stvorene čvrste veze. Nadovezuje se i na druge politike EU-a povezane s regijom, kao što su prioriteti revizije europske politike susjedstva i nedavna Komunikacija o međunarodnom upravljanju oceanima⁹. Inicijativa ima koristi od:

- regionalnog dijaloga o pomorskoj politici i plavom gospodarstvu koji se vodi u okviru Unije za Mediteran;
- suradnje u upravljanju ribarstvom, koja je nedavno pojačana procesom iz Catanije pokrenutim 2016., i suradnje u području održivog razvoja akvakulture, a obje se odvijaju u okviru Opće komisije za ribarstvo u Sredozemnom moru i
- suradnje u okviru Barcelonske konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja i Programa UN-a za održivi razvoj do 2030. te napora uložениh u provedbu Strategije za održiv razvoj u Sredozemlju.

Iako je inicijativa usmjerena na regiju zapadnog Sredozemlja i deset prethodno navedenih zemalja, njezino se područje djelovanja i moguće koristi mogu proširiti i izvan tog podbazena. Stoga, ovisno o potrebama na koje treba odgovoriti, mjere mogu uključivati partnere u središnjem Sredozemlju i sjeveroistočnom Atlantiku te će ostati otvorene drugim partnerima.

Budući da se inicijativa odnosi i na EU i na zemlje partnere, morat će dobiti političku podršku prvo u EU-u, a zatim u Uniji za Mediteran, čime će okupiti svih deset predmetnih zemalja.

⁷ <http://ufmsecretariat.org/foreign-affairs-ministers-of-the-55-dialogue-discuss-pressing-regional-challenges-and-highlight-the-positive-contribution-of-ufm-activities-to-the-enhancement-of-regional-cooperation/>.

⁸ COM(2014) 284 i COM(2016) 805.

⁹ JOIN(2016) 49.

2. PROBLEMI I NEDOSTACI

Opsežnim savjetovanjima između dionika i nacionalnih tijela utvrđen je niz problema i nedostataka koji se mogu sažeti u tri glavna područja:

2.1. Sigurnost i zaštita

U zapadnom Sredozemlju godišnje se prosječno dogodi oko 60 nesreća u pomorskom prometu, od kojih 15 uključuju tankere koji prevoze naftu ili kemikalije¹⁰. Gotovo polovina nesreća koje su uzrokovale značajne izljeve (100 tona ili više) u proteklom desetljeću dogodile su se u zapadnom Sredozemnom moru¹¹. Stanje u toj regiji još je relativno dobro u usporedbi s drugim podbazenima, ali zbog novih gospodarskih kretanja mogla bi biti izložena većem riziku, posebno u područjima preopterećenima pomorskim prometom (kao što su Gibraltarski tjesnac, tjesnac Bonifacio ili Sicilski tjesnac) te u lukama i terminalima. Zbog udvostručenja Sueskog kanala moglo bi doći do povećanja prometnih gužvi. Uslijed velike koncentracije brodova povećava se rizik od sudara, onečišćenja okoliša i onečišćenja bukom te nesreća.

Ta je regija osobito osjetljiva i sa stajališta sigurnosti. Između 2013. i 2015. te je vode svakoga mjeseca prešlo prosječno 11 000 nezakonitih migranata¹², što je bio uzrok sve većoj zabrinutosti u pogledu ljudskih života i gospodarskih aktivnosti. Očekuje se da će se uslijed sadašnjih demografskih kretanja i klimatskih promjena poštiti konkurencija u pogledu resursa i povećati geopolitička nestabilnost u regiji.

Za promicanje održivog razvoja u sektorima plavoga gospodarstva te blagostanja i stabilnosti u regiji ključno je zajamčiti sigurnost i zaštitu pomorskih aktivnosti. Napori za uklanjanje tih rizika i prijetnji uključuju:

- regionalni akcijski plan za promet u regiji Sredozemlja¹³ i projekte SAFEMED u okviru Europske agencije za pomorsku sigurnost (EMSA);
- Strategiju EU-a za pomorsku sigurnost i njezin akcijski plan;
- integriranu pomorsku strategiju Afrike 2050. i Deklaraciju iz Loméa o pomorskoj sigurnosti;
- europski paket za granice i obalnu stražu¹⁴ i povezani pilot-projekt pokrenut 2016. za poboljšanje operativne suradnje u pogledu funkcija obalne straže između triju agencija EU-a (FRONTEX, EFCA i EMSA) u zapadnom Sredozemlju;

Otkad su izbjeglička kriza i kontrola migracija postali prioritet 2015., u okviru Europskog migracijskog programa pokrenute su brojne aktivnosti usmjerene na migracije. Suradnja među predmetnim zemljama poboljšala se i zahvaljujući mreži Seahorse za Sredozemlje te Europskom i Mediteranskom forumu o funkcijama obalne straže.

Međutim, inicijative i projekti još su relativno raspršeni diljem regije te su kapaciteti za provedbu zakona i raspoloživost, dostupnost, obrada i razumijevanje podataka još uvijek nejednaki i rascjepkani između sjeverne i južne obale. Stoga treba pojačati suradnju između

¹⁰http://www.medmaritimeprojects.eu/download/ProjectMediamer/SH_Meeting_WME/WM_Transport_factsheet_300115.pdf.

¹¹ <http://arxiv.org/pdf/1510.00287.pdf>.

¹² <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-565905-Recent-Migration-flows-to-the-EU-FINAL.pdf>.

¹³ Donesen na Prometnom forumu EuroMed u ožujku 2015.

¹⁴ Uredbe (EU) 2016/1624, 2016/1625 i 2016/1626.

država članica EU-a i južnih zemalja partnera kako bi se uklonili ti nedostaci olakšavanjem interoperabilnosti i razmjene podataka, izgradnjom kapaciteta i poboljšanjem odgovora na hitne situacije u realnom vremenu.

2.2. Visoke stope nezaposlenosti mladih u odnosu na sve stariju pomorsku radnu snagu

U regiji zapadnog Sredozemlja postoji paradoks u pogledu zapošljavanja u smislu da su stope nezaposlenosti mladih iznimno visoke – između 14 % i 58 % – a pomorski poduzetnici u novim i tradicionalnim sektorima ne mogu pronaći potrebne vještine i profile. Taj neusklađenost između ponude i potražnje proizlazi prije svega iz nedostatka dijaloga i suradnje između sektora i različitih razina obrazovanja.

Postoji i dvostruki problem u pogledu istraživanja i razvoja. S jedne strane, aktivnosti kao što su turizam, promet i ribarstvo, koje su tradicionalno u središtu plavoga gospodarstva, moraju biti inovativnije i raznovrsnije kako bi s vremenom ostale održive, konkurentne i profitabilne i pružile kvalificirana radna mjesta. S druge strane, za nekoliko novonastalih aktivnosti i lanaca vrijednosti (kao što su plava biotehnologija, morski obnovljivi izvori energije, živi i mineralni resursi)¹⁵ potrebna je posebna potpora kako bi potpuno ostvarili svoj potencijal, postigli dovoljnu kritičnu masu i privukli ulaganja po mjeri u području istraživanja i razvoja.

Diljem zapadnog Sredozemlja trenutačno se promiče više strateških inicijativa i okvira za poticanje gospodarske aktivnosti, istraživanja i inovacija. Oni uključuju:

- strategiju Plavog rasta i pomorsku politiku EU-a;
- strategiju EU-a za više radnih mjesta i veći rast u obalnom i pomorskom turizmu¹⁶;
- inicijativu BLUEMED;
- inicijativu za plavi rast u okviru FAO-a.

Te su inicijative usmjerene ili na EU ili na zemlje u susjedstvu, ali ne na oboje. Inicijative koje se provode na temelju poziva EU-a ne odgovaraju uvijek na posebne potrebe korisnika u zapadnom Sredozemlju te je potpora međusektorskim aktivnostima između južnih i sjevernih dionika uglavnom ograničena. Potrebno je djelovati kako bi se ispravila asimetrija u smislu zemljopisnog područja primjene inicijativa, uskladili instrumenti financiranja, stvorila kritična masa za gospodarske aktivnosti koje trenutačno nisu privlačne privatnim ulagateljima, ispravila postojeća neusklađenost između ponude i potražnje u području plavih vještina, povećao kapacitet dionika za stvaranje partnerstava između dviju obala u regiji i, naposljetku, potaknula ulaganja i otvorila radna mjesta u regiji.

Druge inicijative obuhvaćaju obje obale u regiji, primjerice akcijski plan za održivu potrošnju i proizvodnju i regionalni akcijski plan za promet u regiji Sredozemlja. One imaju stvaran potencijal i imale bi koristi od veće sinergije i suradnje među dionicima te većeg sudjelovanja privatnog sektora u njihovoj provedbi na razini zapadnog Sredozemlja.

¹⁵ Oni će biti usklađeni s europskom strategijom za biogospodarstvo i povezani s Međunarodnim forumom za biogospodarstvo.

¹⁶ COM(2014) 86.

2.3. Različiti i suprotstavljeni interesi na moru

U regiji zapadnog Sredozemlja postoji najveća biološka raznolikost¹⁷ i najveći broj endemskih vrsta u cijelom sredozemnom bazenu. Međutim, kao i u ostatku tog morskog bazena, nekoliko njegovih ribljih stokova bilo je dugoročno podvrgnuto prekomjernom izlovu¹⁸. Nacionalna zaštićena morska područja i područja mreže Natura 2000 obuhvaćaju oko 3,5 % njegovih voda¹⁹, što je još uvijek daleko ispod ciljne stope očuvanja obalnih i morskih područja od 10 %²⁰.

U toj se regiji ostvaruje 48 % bruto dodane vrijednosti i 45 % radnih mjesta u Sredozemlju kao cjelini zahvaljujući glavnim pomorskim sektorima, kao što su turizam, akvakultura, ribarstvo i promet. To je žarišna točka u smislu gospodarskih, demografskih i okolišnih pritisaka te se u njoj nalazi čak sedam od trinaest područja u Sredozemlju u kojima snažna gospodarska aktivnost dolazi u izrazit sukob s pitanjima očuvanja²¹.

Potencijalno konkurentske pomorske gospodarske aktivnosti u istim vodama mogle bi odvratiti ili spriječiti ulaganja. Te bi aktivnosti mogle dovesti i do povećanog stvaranja otpada, povećane potrošnje energije i vode i povećanog iskorištavanja bioloških i drugih resursa te u konačnici prouzrokovati veće onečišćenje i ozbiljno pogoršanje stanja morskih i obalnih ekosustava.

Zato su u toj regiji uloženi napor u cilju provedbe čitavog niza inicijativa i sporazuma kao što su, među ostalim, EU-ove Direktiva o prostornom planiranju morskog područja i Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji, inicijativa za plavi rast u okviru FAO-a, Program Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša / Mediteranski akcijski plan – Barcelonska konvencija i njezin regionalni akcijski plan o morskom otpadu te protokol o integriranom upravljanju obalnim područjima. Nedavna srednjoročna strategija Opće Komisije za ribarstvo u Sredozemnom moru (2017. – 2020.) usmjerena na održivost ribarstva u Sredozemnom i Crnom moru i inicijativa MEDFISH 4EVER također pružaju dobar temelj za rješavanje trenutnog prekomjernog iskorištavanja ribljih stokova.

Iako postoji stvarna politička volja za rješavanjem problema u području okoliša i ribarstva, u toj regiji još nedostaju dovoljna svijest, širenje informacija i međusektorske politike utemeljene na dokazima. Postoje još mnogi nedostaci i u provedbi i izvršavanju zakona, osobito na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Osim toga, testiranje otpornosti pomorskih podataka pokazalo je ozbiljan manjak znanja o geološkoj i ekološkoj prirodi južnih voda i smanjenje javnih ulaganja u programe praćenja na sjeveru. Zbog manjka informacija o ulovu i prakse malog ribolova potpora sektoru ribarstva postaje prilično složena.

¹⁷ Raznolikost vrsta u Sredozemlju povećava se od istoka prema zapadu: u istočnom Sredozemlju može se pronaći 43 % poznatih vrsta, u Jadranskom moru 49 %, a u zapadnom Sredozemlju 87 %.

¹⁸ Treba napomenuti da se za 44 od 48 stokova procijenjenih u razdoblju od 2012. do 2014. smatralo da su izvan sigurnih bioloških granica (izvor: Znanstveni, tehnički i gospodarski odbor za ribarstvo i Opća komisija za ribarstvo u Sredozemnom moru (GFCM)).

¹⁹ <http://www.mapamed.org> (travanj 2016.).

²⁰ Utvrđene ciljem br. 11. za očuvanje biološke raznolikosti iz Aichija i donesene u okviru cilja održivog razvoja 14.5.

²¹ Izvješće MEDTRENDS 2015.:

http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/medtrends_regional_report.pdf.

3. ODGOVOR: MJERE ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA I POPUNJAVANJE NEDOSTATAKA

Fleksibilnim okvirom za djelovanje²² (vidi prateći Radni dokument službi Komisije) utvrđeni su nedostaci koje treba popuniti i moguća dodana vrijednost predloženih prioriteta i mjera. Inicijativa će se financirati u okviru postojećih međunarodnih, europskih, nacionalnih i regionalnih fondova i financijskih instrumenata, koji će biti usklađeni i komplementarni. To bi trebalo stvoriti učinak poluge i privući sredstva drugih javnih i privatnih ulagatelja. Mogući izvori financiranja okvirni su, uvjetovani procjenom evaluacijskih postupaka i kriterija za predmetne fondove, programe i projekte i ne dovode tu procjenu u pitanje.

Poticanjem koordinacije i suradnje među deset zemalja ova je inicijativa usmjerena na:

- povećanje sigurnosti i zaštite;
- promicanje održivog plavog rasta i radnih mjesta te
- očuvanje ekosustava i biološke raznolikosti u regiji zapadnog Sredozemlja.

Nakon opsežnog savjetovanja s nacionalnim tijelima i dionicima inicijativa će se usredotočiti na tri glavna cilja koja su usmjerena na rješavanje tih triju glavnih problema.

3.1. Cilj br. 1. – Sigurniji i zaštićeniji pomorski prostor

Za održiv razvoj pomorskoga gospodarstva, očuvanje i otvaranje radnih mjesta te pravilno upravljanje morskim i obalnim područjima ključno je zajamčiti sigurnost i zaštitu pomorskih aktivnosti.

Prioriteti:

1.1. Suradnja između obalnih straža

Trenutačno postoji nekoliko inicijativa za razvoj pomorske sigurnosti i zaštite, ali sredstva su raspoređena na različitim razinama i od strane različitih partnera u regiji zapadnog Sredozemlja. Ostvaren je napredak u smislu olakšavanja dobrovoljne razmjene podataka, ali suradnja između obalnih straža sa dviju obala i dalje je ograničena te još treba poboljšati odgovor na hitne situacije u realnom vremenu.

Mjere:

- povećati suradnju između obalnih straža sa dviju obala regije zapadnog Sredozemlja s pomoću mjera kao što su mreže centara za osposobljavanje, zajedničko osposobljavanje i razmjene osoblja;
- podržati izgradnju kapaciteta u područjima kao što su nezakonit, neprijavljen i nereguliran ribolov, služba za nadzor pomorskog prometa, aktivnosti traganja i spašavanja na moru, borba protiv krijumčarenja migranata i druge nezakonite trgovine na moru (uključujući daljnjim razvojem mreže Seahorse za Sredozemlje).

Mogući izvori financiranja: Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR), Europski instrument za susjedstvo (ENI), Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Instrument za razvojnu suradnju (DCI).

²² S pojavom novih potreba okvir za djelovanje redovito će se revidirati i ažurirati.

1.2. Pomorska sigurnost i odgovor na onečišćenje mora

Treba optimirati razmjenu pomorskih podataka između sjeverne i južne obale zapadnog Sredozemlja u cilju boljeg uvida u stanje, osiguranja učinkovite uporabe nacionalnih financijskih sredstava i poboljšanja suradnje u prekograničnim operacijama. Neke zemlje partneri razmjenjuju podatke o okolišu preko projekata SAFEMED Europske agencije za pomorsku sigurnost (EMSA), dok uska grla sprečavaju njihov pristup sustavu SafeSeaNet.

Mjere:

- poticati razmjenu podataka o pomorskom prometu davanjem potpore južnim zemljama kako bi poboljšale svoju infrastrukturu (sustav automatske identifikacije (AIS) / sustav nadzora plovidbe i informacijski sustav) i pomoći im da pristupe postojećim platformama (SafeSeaNet i Zajednički komunikacijski i informacijski sustav za hitne situacije u slučajevima onečišćenja mora);
- povećati kapacitete (planiranje, spremnost i instrumenti) za odgovor na onečišćenje mora uslijed nesreća i borbu protiv njega.

Mogući izvori financiranja: ENI, EFRR, program EU-a Obzor 2020., nacionalna financijska sredstva.

U okviru cilja br. 1. treba postići sljedeće:

- do 2018. punu pokrivenost sustavom automatske identifikacije u cilju veće razmjene podataka dobivenih nadzorom pomorskog prometa na regionalnoj razini;
- do 2018. pojačan nadzor granica uključivanjem zemalja susjedstva u mrežu Seahorse za Sredozemlje.

3.2. Cilj br. 2. – Pametno i otporno plavo gospodarstvo

Inovacije i dijeljenje znanja od ključne su važnosti za rješavanje problema smjene generacija na tržištu rada i postizanje veće održivosti, konkurentnosti i otpornosti regije na cikličke krize i šokove. Taj se cilj u velikoj mjeri nadovezuje na postojeće inicijative kao što je BLUEMED²³ i pripadajući strateški program za istraživanje i inovacije te se njime potiče zemlje partnere da se bolje uključe.

Prioriteti:

2.1. Strateška istraživanja i inovacije

Partneri i dionici s južne obale zapadnog Sredozemlja bit će pozvani da se pridruže inicijativi BLUEMED kako bi se postigla ekonomija razmjera i poticala partnerstva između istraživanja i industrije na dvjema obalama.

²³ Inicijativa za istraživanje i inovacije za plava radna mjesta i gospodarski rast na području Sredozemlja, koju su zajednički razvili Cipar, Hrvatska, Francuska, Grčka, Italija, Malta, Portugal, Slovenija i Španjolska.

Mjere:

- promicati inovativne industrijske sektore i usluge koji se temelje na biotehnologiji, uključujući sastojke hrane, farmaceutske proizvode, kozmetiku, kemijske proizvode, materijale i energiju;
- razvijati nove tehnologije za promatranje i praćenje oceana, uključujući dubokomorske i pridonose biološke i druge resurse;
- poticati razvoj novih koncepata i protokola od strane privatnih poduzeća i pomorskih operatora u cilju optimalne uporabe infrastrukture, brodova i platformi za znanstvene, okolišne te svrhe zaštite i sigurnosti;
- razvijati rješenja po mjeri i nove tehnologije za iskorištavanje morskih obnovljivih izvora energije i ublažavanje klimatskih promjena te prilagodbu njima;
- razvijati kapacitete za prijenos znanja i tehnologije.

Mogući izvori financiranja: Program EU-a Obzor 2020., nacionalna financijska sredstva, EFPR, EFRR, ENI, LIFE, Zeleni klimatski fond.

2.2. Razvoj pomorskih klastera

Pomorski klasteri očito pridonose stvaranju inovacija, otvaranju radnih mjesta i ostvarivanju gospodarskog rasta. Oni imaju ključnu ulogu u stvaranju kritične mase za gospodarske aktivnosti koje trenutačno nisu privlačne za privatne ulagatelje.

Mjere:

- podupirati razvoj srednjih, malih i mikropoduzeća u plavom gospodarstvu (putem nacionalnih pomorskih klastera, inkubatora, poslovnih *boostera*, usluga poslovnih anđela i financijskih instrumenata po mjeri);
- poticati učinkovitu mrežu pomorskih klastera diljem regije;
- uspostaviti regionalne klastere u području obnovljive energije, dobrobiti stanovništva i aktivnog starenja, na temelju morskih i pomorskih resursa i tehnologija.

Mogući izvori financiranja: EFPR, COSME, ENI, EFRR, nacionalna financijska sredstva, Europski fond za strateška ulaganja (EFSU), Europski fond za održivi razvoj (EFOR).

2.3. Razvoj i protok vještina

Institucije za pomorsko osposobljavanje i obrazovanje prepoznale su niz mogućih načina za rješavanje trenutačnog problema neusklađenosti ponude i potražnje pomorskih vještina i poboljšavanje suradnje.

Mjere:

- poticati razvoj inovativnih pomorskih vještina kroz niz strateških aktivnosti u cilju usklađivanja ponude i potražnje vještina;
- promicati umrežavanje i razmjenu između pomorskih, lučkih i logističkih instituta i akademija;
- poticati informiranost o pomorskim zanimanjima i njihovu privlačnost za mlade ljude;
- uskladiti ponudu i potražnju poslova u sektorima multimodalnog prijevoza tereta, opskrbnih lanaca i infrastrukture;
- uskladiti postojeće vještine i funkcije za upravljanje problemima migracija u čitavoj regiji i promicati učinkovitiju cirkularnu migraciju.

Mogući izvori financiranja: EFPR, inicijativa za plavi rast u okviru FAO-a, Europski socijalni fond (ESF), ENI, ERASMUS+, Instrument za povezivanje Europe (CEF), nacionalna financijska sredstva.

2.4. Održiva potrošnja i proizvodnja (pomorski prijevoz, luke, pomorski i obalni turizam, morska akvakultura)

Pomorske i kopnene aktivnosti, uz postupnu urbanizaciju obale, vrše pritisak na morske i obalne ekosustave podbazena i mogu utjecati na dugoročnu održivost sektora kao što su morska akvakultura te pomorski i obalni turizam. Taj će prioritet potaknuti provedbu Akcijskog plana za održivu potrošnju i proizvodnju u regiji i prijelaz na pametniju i zeleniju mobilnost, održivi turizam i održive prakse akvakulture.

Mogući izvori financiranja: EFPR, COSME, CEF, LIFE, ENI, EFRR, Program EU-a Obzor

Mjere:

- poticati primjenu održivih modela i praksa potrošnje i proizvodnje; podupirati uporabu čistih izvora energije za desalinizaciju morske vode; promicati energetske učinkovitost i prilagodbu klimatskim promjenama u obalnim gradovima;
- promicati zeleni pomorski promet i lučku infrastrukturu za alternativna goriva; optimirati lučku infrastrukturu, sučelja i postupke/operacije; nastaviti s razvojem Transeuropske prometne mreže i morskih autocesta te vezâ među lukama.
- razvijati nove tematski osmišljene turističke proizvode i usluge uključujući:
 - tematska putovanja (na teme priroda, kultura i povijest), nautički turizam i turizam krstarenja, održive marine, ribolovni turizam i rekreacijski ribolov;
 - izgradnju ekološki prihvatljivih umjetnih grebena;
 - povezivanje privlačnih sadržaja na moru i u unutrašnjosti (hrana, kultura, sportske aktivnosti itd.);
- razviti zajedničke tehničke standarde za održivu morsku akvakulturu u svim zemljama regije, postići diversifikaciju sektora i povećati kapacitete.

2020., nacionalna financijska sredstva, inicijativa za plavi rast u okviru FAO-a, Europski portal projekata ulaganja (EIPP), EFSU, EFOR

U okviru cilja br. 2. treba postići sljedeće:

- do 2017. uključiti zemlje zapadnog Sredozemlja u inicijativu BLUEMED i u njezin strateški program istraživanja;
- do 2022. povećati broj certificiranih ekoloških luka i marina za 25 %;
- do 2022. povećati vrijednost proizvodnje održive akvakulture za 20 %.
- do 2022. postići porast broja turističkih dolazaka izvan sezone za 20 %.

3.3. Cilj br. 3. – Bolje upravljanje morem

Za postizanje zdravih morskih i obalnih ekosustava uz istovremeno promicanje socioekonomskog razvoja potrebni su solidni institucionalni, pravni i tehnički okviri kojima se može postići ravnoteža između suprotstavljenih potražnji za ograničenim prirodnim resursima i prostorom.

Prioriteti:

3.1. Prostorno planiranje i upravljanje obalom

Nastojat će se ostvariti dosljednost u provedbi Direktive EU-a o prostornom planiranju morskog područja (MSP) i Okvirne direktive o pomorskoj strategiji te protokola Integrirano upravljanje obalnim zonama (ICZM).

Mjere:

- poboljšati upravljanje morskim i obalnim područjima od strane lokalnih aktera i osigurati odgovarajuću i koordiniranu provedbu Direktive MSP i protokola ICZM, uključujući pristup temeljen na ekosustavu;
- poboljšati znanje o interakcijama između kopna i mora i razviti ekološki prihvatljiva inženjerska rješenja za postizanje dobrog stanja okoliša morâ i obalâ;
- razviti instrumente za odabir odgovarajućih lokacija za odobalne instalacije i za zadovoljavanje energetske i ekološke potrebe regije.

Mogući izvori financiranja: EFPR, EFRR, ENI, program EU-a Obzor 2020., nacionalna financijska sredstva.

3.2. Znanje o moru i pomorstvu

Za kreiranje politika utemeljenih na činjenicama potrebni su usklađeni i ažurirani podaci o moru i pomorstvu u područjima kao što su ulaganja, bruto dodana vrijednost, zapošljavanje, stvaranje otpada i gospodarenje njime, batimetrija, kvaliteta vode i praćenje stanja okoliša. Potrebni podaci često su ili nedostupni ili dostupni samo nekim zemljama.

Mjere:

- promicati prikupljanje i pohranu podataka te upravljanje njima s pomoću postojećih instrumenata, baza podataka i projekata (osobito Europska mreža nadgledanja i prikupljanja podataka o moru – EMODNET, Virtualni centar znanja kojim upravlja Tajništvo Unije za Mediteran i projekti u okviru Obzora 2020.) i povećati njihovu zemljopisnu i tematsku širinu na cijelu regiju;
- pohranjivati i ažurirati informacije o pojavi erozije tla i obalnim rizicima; uskladiti i proširiti sustav nadzora obale na razini podbazena i razviti zajedničke instrumente za procjenu učinaka ljudskih aktivnosti;
- razviti autonomna vozila bez posade i s tim povezanu podvodnu infrastrukturu;
- izgraditi kapacitete u području pomorstva.

Mogući izvori financiranja: EFPR, ENI, EFRR, LIFE, Program EU-a Obzor 2020., nacionalna financijska sredstva, Zeleni klimatski fond.

3.3. Biološka raznolikost i očuvanje morskih staništa

Biološku raznolikost regije ugrožavaju zagađenje, eutrofikacija, uništavanje morskih i obalnih staništa, ometanje migracijskih ruta divljih životinja, promjene obalne dinamike, morski otpad i buka. Pružit će se potpora zemljama u njihovim naporima da ispune dogovorene međunarodne obveze kao što je Barcelonska konvencija, uključujući Regionalni plan upravljanja morskim otpadom u Sredozemnom moru i Konvencija UN-a o biološkoj

Mjere:

- procijeniti opterećenje atmosfere, kopna i mora te rizike za ekosustave i ljudsko zdravlje;
- pružiti pomoć pri uspostavljanju zaštićenih pomorskih područja i upravljanju njima, smanjivanju količine morskog otpada, upravljanju balastnim vodama i praćenju opterećenja bukom;
- pojačati lokalnu sposobnost identifikacije invazivnih stranih vrsta i puteva njihova širenja te strukturu i funkcioniranje morskih ekosustava;
- podupirati kampanje za podizanje svijesti o morskom okolišu i biološkoj raznolikosti

raznolikosti.

Mogući izvori financiranja: LIFE, EFRR, ENI, EFPR, program EU-a Obzor 2020., nacionalna financijska sredstva.

3.4. Održivi razvoj ribarstva i obalnih zajednica

Budući da je djelovanje na južnoj i sjevernoj obali Sredozemnog mora trenutačno fragmentirano, nastojat će se ostvariti veća regionalna koordinacija i suradnja kroz provedbu srednjoročne strategije Opće komisije za ribarstvo u Sredozemnome moru (GFCM) (2017. – 2020.) prema održivosti ribarstava na Sredozemnom i Crnom moru. Time će se osigurati i dosljednija provedba zajedničke ribarstvene politike na razini podbazena.

Mjere:

- poticati održivi razvoj malog ribolova i obalnih zajednica povećanjem sposobnosti regije za upravljanje ribljim stokovima putem višegodišnjih planova ribarstva, tehničkih mjera, zatvaranja područjâ i drugih posebnih mjera očuvanja;
- pojačati sposobnost regije za osiguravanje pravilnog prikupljanja podataka, redovitih znanstvenih procjena i adekvatnog pravnog okvira za kontrolu i inspekcije;
- osnovati lokalne tehničke skupine za analizu specifičnih mogućnosti i prijetnji i definirati zajedničke mjere i tehnike intervencije;
- širiti najbolje prakse za stavljanje proizvoda ribarstva na tržište, postići povećanje njihove dodane vrijednosti i diversifikaciju gospodarskih aktivnosti u obalnim zajednicama (i kroz pristupe odozdo prema gore kao što je lokalni razvoj kojim upravlja zajednica).

Mogući izvori financiranja: EFPR, ENI, inicijativa za plavi rast u okviru FAO-a, GFCM.

U okviru cilja br. 3. treba postići sljedeće:

- do 2021. obuhvatiti 100 % voda pod nacionalnom nadležnošću i 100 % obalnih područja planiranjem pomorskog prostora i integriranim upravljanjem obalnim područjem te njihovim provedbenim mehanizmima;
- do 2020. barem 10 % obalnih i morskih područja proglasiti zaštićenim morskim područjima ili ih obuhvatiti drugim učinkovitim mjerama očuvanja usmjerenim na pojedinačna područja;
- do 2024. postići smanjenje količine morskog otpada na plažama za 24 %;
- do 2020. uključiti zemlje južnog Sredozemlja u EMODNET;
- do 2020. postići da sve države kao države zastave, obalne države ili države luke posjeduju adekvatan pravni okvir te ljudske i tehničke resurse za ispunjavanje obveza u pogledu kontrole i inspekcija u ribarstvu;
- do 2020. postići da 100 % ključnih sredozemnih stokova²⁴ bude obuhvaćeno adekvatnim prikupljanjem podataka, redovitim znanstvenim procjenama i upravljanjem putem višegodišnjih planova za ribarstvo.

4. UPRAVLJANJE I PROVEDBA

4.1. Koordinacija

Politička koordinacija osigurat će se s pomoću postojećih mehanizama i postupaka Unije za Mediteran, uključujući sastanke visokih dužnosnika i ministarske sastanke. *Operativna* koordinacija osigurat će se putem radne skupine WestMED povezane s radnom skupinom Unije za Mediteran za plavo gospodarstvo i uključivat će nacionalne kontaktne točke pri relevantnim ministarstvima, Europsku komisiju i Tajništvo Unije za Mediteran. Predstavnici postojećih regionalnih organizacija na Sredozemlju također bi mogli biti pozvani da se priključe radnoj skupini.

²⁴ http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/faoweb/GFCM/News/Mid-term_strategy-e.pdf.

4.2. Provedba i izvješćivanje

Da bi inicijativa bila uspješna mora biti zadovoljen niz ključnih uvjeta:

- ministarska potvrda kojom se potvrđuje da su inicijativom obuhvaćena sva područja politike, ministarstva i sve razine vlasti. Zemlje će određivati prioritete, preuzeti odgovornost, usklađivati politike i financijska sredstva na nacionalnoj razini i davati donositeljima odluka i onima koji provode politike odgovarajuće ovlasti i resurse na svim administrativnim razinama;
- Komisija će osiguravati strateški pristup na razini EU-a uključujući koordinaciju s postojećim inicijativama povezanim s EU-om;
- vlade će pratiti, podnositi izvješća radnoj skupini i ocjenjivati napredak postignut na nacionalnoj razini te davati smjernice za provedbu;
- koordinaciju s radom postojećih regionalnih organizacija osiguravat će Tajništvo Unije za Mediteran;
- ključni dionici koji će biti uključeni: nacionalna, regionalna i lokalna tijela, uključujući upravljačka tijela, gospodarski i društveni akteri, građani, akademska zajednica i nevladine organizacije. Taj će se angažman promicati i putem javnih događanja (primjerice godišnji forumi, sastanci poduzetnika („business to business”) kao i događanja u svrhu pronalaženja ulagača („investors pitch”) ili za brzo pronalaženje financijskih sredstava („Speed Funding”);
- posebnim mehanizmom pomoći osigurat će se odmah u startu podrška državama i radnoj skupini; podrška bi trebala uključivati i angažman dionika te partnerstvo među njima i prikupljanje bilo kojih podataka potrebnih za uspostavu temeljnih odrednica, praćenje napretka i izvješćivanje o njemu.

5. POVEZNICE S POLITIKAMA EU-A

Umjesto izrade novog zakonodavstva ova je inicijativa usmjerena na postizanje ciljeva Unije (prioriteti u područjima „zapošljavanje, rast i ulaganja”, „energetska unija i klimatske promjene”, „migracije” i „jači globalni akter”) kroz jačanje politika relevantnih za regiju i poticanje usklađenosti sa zakonodavstvom EU-a.

Naglasak je na boljoj koordinaciji između instrumenata za financiranje i na istinski integriranom pristupu kojim se međusobno povezuju različita područja politike i snažno isprepliću politike i inicijative na razini EU-a kao što su pomorska politika, zajednička ribarstvena politika, kohezijska politika, politika zaštite okoliša, priobalna i pomorska politika, globalna strategija za vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a, paket mjera za graničnu i obalnu stražu, strategije za plavi rast, pomorska sigurnost, MEDFISH 4EVER, biološka raznolikost, prilagodba na klimatskim promjenama, Sedmi program djelovanja za okoliš, okvirni programi za istraživanje i razvoj i komunikacije o „Partnerstvu za demokraciju i zajednički napredak s južnim Sredozemljem”²⁵ i o „Međunarodnom upravljanju oceanima”²⁶.

²⁵ COM(2011) 200.

²⁶ JOIN(2016) 49.

6. ŠIRE POVEZNICE

Potrebna je koordinacija s programima i inicijativama za područje Sredozemlja²⁷ i s povezanim Akcijskim planom za Atlantik te Strategijom EU-a za jadransku i jonsku regiju, kao i s inicijativama BLUEMED i PRIMA²⁸. Program INTERACT može predstavljati pomoć u tom pogledu, unutar granica svoje nadležnosti.

Inicijativa mora biti u skladu i s postojećim zakonodavstvom. Mora se nastojati ostvariti sinergija s procesom Unije za Mediteran, Dijalogom 5+5, regionalnim akcijskim planom za promet u regiji Sredozemlja, transmediteranskom prometnom mrežom i širim okvirima kao što su Barcelonska konvencija i Opća komisija za ribarstvo u Sredozemnome moru.

Predstavljanjem održivih ideja, otvaranjem radnih mjesta i ostvarivanjem gospodarskog rasta projekti koji se podupiru ovom inicijativom mogli bi se proširiti na druge dijelove Sredozemlja, čime bi ona postala poticaj održivom rastu u čitavom bazenu.

7. ZAKLJUČAK

Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da podrže ovu Komunikaciju. Komisija također poziva Odbor regija i Europski gospodarski i socijalni odbor da daju svoja mišljenja o ovoj inicijativi.

Komisija će do 2022. podnijeti izvješće o provedbi ove inicijative Vijeću i Europskom parlamentu na temelju izvješća zemalja.

²⁷ Na primjer: Mediteranski program i Program za prekograničnu suradnju u sredozemnom bazenu u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo.

²⁸ Partnerstvo za istraživanja i inovacije na mediteranskom području (PRIMA)